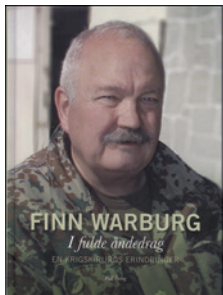

Krigskirurg, offiser, entreprenør og medmenneske

Finn Warburg
I fulde åndedrag
 En krigskirurgs erindringer. 562 s, ill.
 København: FADL's Forlag, 2011.
 Pris DKK 350
 ISBN 978-87-7749-667-7

Dette er selvbiografien til en dansk katastrofemedisiner og ortoped med tilknytning til Forsvaret. Han er en legende i sitt hjemland. Som pensjonist er han nå engasjert i rehabilitering av de mange danske soldatene med omfattende krigsskader. Soldatene kaller ham «Trolldanden fra Riget».

Målgruppen er noen hver som synes det er underholdende å lese om en erfaren leges omfattende aktivitet, fra barndom, gjennom oppvekst og utdanning, til tallrike oppdrag i utenlandstjeneste, både med det militære og med sivile hjelpeorganisasjoner.

«Alt» av krig og katastrofer fra Beirut i 1980-årene til Afghanistan i 2007 har vært en del av Finn Warburgs liv. Her er mange detaljer fra den daglige driften av feltsykehus og hjelpearbeid. Innimellom har han hatt tid til å starte et firma for operasjonscontainere, og han har deltatt i oppfølgingen av krigsveteraner. Det er krigsveteraner de er, ingen annen politisk korrekt eufemisme er dekkende. «Om man kommer hjem forandret, betyr det ikke at man er et dårligere menneske.»

Boken har mange krigskirurgiske visdomsord. Warburg har preget den danske militære saniteten og vært med på å bygge opp traumesenteret i København. Han er ikke redd for å ironisere over militær, tungrodd overadministrasjon eller den tilsynelatende håpløsheten ved enkelte sivile prosjekter. Men han er resultatorientert og flink med folk. Han understreker nødvendigheten av at hjelpeprosjekter må forankres i den lokale befolkningen for å bli bærekraftige.

Dette er ikke noen autorativ analyse av de store begivenhetene. Det er ingen kart, men noen bilder av typen personlig fotoalbum. Det er heller ingen prosedyrebeskrivelser som gjør at en kirurg kan nyttiggjøre seg erfaringene utover å bli inspirert.

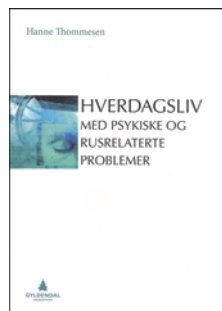
Siste del er en rekke dramatiske kasuistikker fra Afghanistan. Det illustrerer hva man kan redde av kritiske skadede i krig, men er en opprømsing av dagene som går, uten kirurgisk eller litterær verdi.

En indeks ville gjort boken verdifull. Forfatteren har vært mangfoldig, men jeg savner å kunne slå opp på emner, steder, personer og utstyr.

Han forteller med innsikt og ironi. Man humrer over det danske vidde, men 562 sider er for mye. Dette er nok verket til en veteran som vil skrive av seg inntrykk. De som har erfaring fra internasjonal tjeneste vil nikke gjenkjennende. Andre vil med noe misunnelse kanskje si at man kunne ha søkt mer fargerike opplevelser for seg selv og sin utvikling samt ha vært til mer hjelp for sine medmennesker.

Johan Pillgram-Larsen
 Forsvarets Sanitet
 Sessvollmoen

Multitrøbbel og tankekjør

Hanne Thommesen
Hverdagsliv med psykiske og rusrelaterede problemer
 232 s, tab, ill. Oslo: Gyldendal Akademisk, 2012. Pris NOK 299
 ISBN 978-82-05-39440-7

Denne boken er basert på forfatterens ph.d.-arbeid fra 2008 der 17 ungdommer i 20-årsalderen med rusproblemer ble intervjuet flere ganger i løpet av 2–3 år. Forfatteren er sosiolog med forbilder som amerikaneren Howard Becker og hans norske kollega Nils Christie. Gjennom sin bok *Små ord for store spørsmål* (1) viser Christie hvordan jurister, leger, psykologer og andre fagfolk ofte bruker fine og vanskelige ord til å skape unødvendig avstand til f.eks. rusmisbrukere eller psykiatriske pasienter, og ikke minst hvordan medisinske diagnoser eller juridiske termer kan gjøre at vi ikke ser og anerkjenner mennesket bak lidelsen eller problemet. «Vil vi bidra til å skape et samfunn av aktive deltakere, og det vil jeg, er det mange små ord som må tas i bruk,» skriver Christie.

Hanne Thommesen gjør innledningsvis Christies ord til sine, og boken hennes er et forsøk på å «skrive frem og analysere livshistoriefortellingene til 17 personer som defineres til å ha et overdrevet forbruk av rusmidler og alvorlige psykiske problemer» (s. 17), hvor hun bl.a. prøver å komme med små alternativer til store ord som «komorbiditet» og «dobbeltdiagnose».

Thommesen roter seg inn i et vanskelig landskap i kapittel 6, der hun diskuterer rusmidlenes funksjon. Hun presenterer en nokså vanlig vrangforestilling, nemlig at legene har en slags individuell autonomi til hva som er lovlig eller ikke lovlig forskrivning av narkotiske stoffer. Hun skriver f. eks. at (s. 106) «bare legeutdannede har rett til å avgjøre om en person skal få nødvendige medisiner eller ikke. Dette standpunktet er det imidlertid stor enighet om blant politikere, det norske folk, forskere og fagpersonell. Samfunnsfellesskapet setter grensene.» Nettopp, legene må også følge samfunnets regler, for eksempel ved legemiddelassistert rehabilitering (LAR). Hvis ikke kan legen miste forskrivningsretten, noe som skjer fra tid til annen. Det kan godt være at noen av ungdommene var opptatt av den filosofiske forskjellen mellom å være medisiner og ruset, men dette kapitlet tror jeg hovedsakelig handler om forfatterens egen forvirring over at legemidler også kan være rusmidler, og at leger også kan være langere.

Selv om boken blir noe oppstykket med sine mange vignetter og historier, synes jeg langt på vei forfatteren lykkes i å beskrive de rusavhengiges hverdagsliv med små ord. Blant annet ved å bruke ordene *multitrøbbel* og *tankekjør*, som stammer fra de unge selv, beskriver hun på en troverdig måte hvordan det er å ha så dårlig kontroll over livet sitt at det stadig skjer uønskede og ikke-planlagte ting. Som en av ungdommene sier (s. 85): «Jeg planlegger og tenker, uten å få gjort noe. Etter en stund kommer depresjonen.» Her er det kanskje flere som kjenner seg igjen?

Olaf G. Aasland
 Legeforeningens forskningsinstitutt

Litteratur
 1. Christie N. *Små ord for store spørsmål*. Oslo: Universitetsforlaget, 2009.